
Dla: dr hab. Mariusz Golecki, prof. UŁ | Rzecznik Finansowy

Od: dr hab. Arkadiusz Radwan, prof. VMU & Mag. Marta Ponikowska | PAN – Stacja Naukowa w Wiedniu

Dw: dr hab. Tomasz Bekrycht, prof. UŁ | Biuro Rzecznika Finansowego

Temat: Memorandum na temat przyjętych w Austrii rozwiązań prawnych ingerujących w stosunki kredytodawców z kredytobiorcami w celu ochrony kredytobiorców, w związku z pandemią COVID-19. Analiza art. 37 § 2 ustawy 4. COVID-19-Gesetz z dnia 4 kwietnia 2020 r.

Data: 17.04.2020 r.

Wprowadzenie

Ustawa 4. COVID-19-Gesetz z dnia 4 kwietnia 2020 r.¹, uchwalona przez parlament Austrii w ramach pakietu zmian legislacyjnych związanych z pandemią COVID-19 wprowadziła ustawową regułę odroczenia płatności wynikających z umów o kredyt konsumencki, zawartych przed 15 marca 2020 r. Ustawa weszła w życie 16 marca 2020 r. i obowiązuje do 31 grudnia 2020 r.

Populacja Austrii wynosi 8,8 mln mieszkańców, liczba zachorowań na COVID-19 na dzień 17 kwietnia 2020 r. wynosi 14,484². Rząd Austrii wprowadza aktualnie stopniowe łagodzenie ograniczeń związanych z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się COVID-19 na terenie Austrii.

Zakres podmiotowy

Beneficjentami ustawy są **kredytobiorcy**, będący **osobami fizycznymi**, którzy doznali uszczerbku w dochodach z powodu wyjątkowych okoliczności pandemii COVID-19 i zagrożone są ich możliwość godziwego utrzymania się (*angemessener Lebensunterhalt*) oraz utrzymania osób

¹Bundesgesetzblatt I Nr. 24/2020
https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_24/BGBLA_2020_I_24.html

²[https://www.sozialministerium.at/Informationen-zum-Coronavirus/Neuartiges-Coronavirus-\(2019-nCov\).html](https://www.sozialministerium.at/Informationen-zum-Coronavirus/Neuartiges-Coronavirus-(2019-nCov).html)

od nich zależnych. W ocenie austriackiej Izby Pracy, do podmiotów szczególnie uprawnionych zaliczyć należy osoby, które ze względu na pandemię COVID-19 utraciły pracę lub zmniejszony został wymiar ich czasu pracy³.

Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 7 postanowienia art. 37 przedmiotowej ustawy mają zastosowanie również do **mikroprzedsiębiorców** w rozumieniu art. 2 ust. 3 załącznika do zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. (Dz.U. L 124 z 20.5.2003)⁴, którzy:

- z powodu okoliczności związanych z pandemią COVID-19 nie są w stanie świadczyć usług lub
- nie byłoby w stanie świadczyć usług bez narażania ekonomicznych podstaw swojej działalności.

Zakres przedmiotowy

Ustawa 4. COVID-19-Gesetz reguluje w art. 37 § 2 zasady odraczania terminów płatności **kredytów konsumenckich zawartych przed 15 marca 2020 r.** Ustawa umożliwia odroczenie płatności wynikających z umów kredytu, takich jak: raty kredytu, spłata kapitału, odsetki czy innego rodzaju płatności wynikające z umowy o kredyt, **wymagalnych w okresie od 1 kwietnia 2020 r. do 30 czerwca 2020 r.** W okresie ww. odroczenia płatności kredytodawca nie może naliczać odsetek za opóźnienie.

Kredyty konsumenckie w rozumieniu ustawy obejmują **kredyty konsumenckie i mieszkaniowe, kredyty na samochód, kredyty w obcej walucie- ustawa *nie* ma zastosowania do umów leasingu**⁵.

Przesłanki i tryb skorzystania z ochrony

Przesłankami skorzystania z ochrony są **utrata** przez kredytobiorcę **przychodów w związku z COVID-19** (*Einkommensausfall*) oraz (kumulatywnie) **zagrożenie godziwego utrzymania** się jego i osób pozostających na jego utrzymaniu.

Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 5 kredytodawca powinien zaoferować konsumentowi rozmowę na temat możliwości porozumienia i możliwych środków wsparcia spłaty kredytu. Uwzględniając aktualną sytuację ograniczającą mobilność obywateli Austrii, ustawa przewiduje możliwość zastosowania w ww. rozmowie komunikacji zdalnej między kredytodawcą a konsumentem (np. poczta elektroniczna, bankowość internetowa).

Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 6 po porozumieniu w sprawie odroczenia płatności, kredytobiorca powinien otrzymać od kredytodawcy kopię umowy (treść porozumienia w zakresie odroczenia płatności). Jak

³ <https://www.arbeiterkammer.at/zahlungsschwierigkeiten>

⁴ Mikroprzedsiębiorstwo jest definiowane jako przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 osób, i którego obroty roczne i/lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 mln EUR.

⁵ <https://www.arbeiterkammer.at/zahlungsschwierigkeiten>

informuje austriacka Izba Pracy, banki nie mogą naliczać specjalnych opłat za czynności związane z odroczeniem płatności⁶.

Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 6, w przypadku kredytobiorców, którzy do dnia 6 czerwca 2020 r., nie zawarli porozumienia z kredytodawcą co do sposobu spłaty kredytu, okres umowy kredytu **przedłuża się automatycznie o trzy miesiące**, a odpowiednie terminy płatności zostają odroczone na ten okres.

Zabezpieczenie wierzytelności

Termin, po którego upływie zabezpieczenia wierzytelności, której wymagalność została odroczone, nie mogłyby zostać wykorzystane, ulega przedłużeniu na skutek odroczenia, tak, że kredytodawcy do skorzystania z zabezpieczenia po ostatniej wymagalności zabezpieczonej wierzytelności pozostaje taki sam czas, jaki był ustalony w porozumieniach, które obowiązywały do czasu odroczenia (art. 37 § 2 pkt 1 *in fine*).

Inne postanowienia

Każdy kredytobiorca ma prawo dokonać indywidualnych ustaleń z kredytodawcą, zgodnie z indywidualnymi potrzebami i sytuacją finansową. Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 3, kredytobiorca i kredytodawca mogą zawierać inne porozumienia dotyczące ewentualnych płatności częściowych, odsetek i korekt spłaty lub zmiany harmonogramu spłaty kredytu, niż określone w art. 37 § 2 pkt. 1.

Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 2 kredytobiorca nie musi skorzystać z odroczenia płatności i ma prawo w dalszym ciągu dokonywać płatności wynikających z umowy o kredyt w pierwotnie uzgodnionych z kredytodawcą terminach płatności. Zgodnie z art. 37 § 2 pkt. 4 kredytodawca do końca terminu odroczenia płatności nie może rozwiązać umowy z kredytobiorcą z powodu opóźnień w płatności lub znacznego pogorszenia sytuacji finansowej kredytobiorcy.

Otoczenie instytucjonalne i wsparcie implementacyjne ustawy

Austriacki Urząd Nadzoru Finansowego (*Österreichische Finanzmarktaufsicht*, FMA) w oświadczeniu prasowym wydanym 25 marca 2020 r. podkreśliła, że „austriackie banki są bardzo dobrze przygotowane do opanowania skutków ekonomicznych obecnego kryzysu COVID 19 i wspierania krajowej gospodarki. W ostatnich latach banki austriackie utworzyły bufory kapitałowe, które można wykorzystać w obecnej sytuacji do utrzymania kredytów dla firm i gospodarstw domowych”⁷. FMA w publikacjach dotyczących spłat kredytu, w czasie pandemii COVID-19 przypomina stanowisko Europejskiego Urzędu Nadzoru Finansowego, że „Kredytodawcy muszą działać w najlepszym interesie konsumentów i zapewnić, aby

⁶ <https://www.arbeiterkammer.at/zahlungsschwierigkeiten>

⁷ Österreichische Finanzmarktaufsicht, *Aufrechterhaltung der Kreditversorgung von Unternehmen und Haushalten ist oberstes Ziel der Europäischen und der österreichischen Bankenaufsicht*, 25 März 2020, <https://www.fma.gv.at/aufrechterhaltung-der-kreditversorgung-von-unternehmen-und-haushalten-ist-oberstes-ziel-der-europaeischen-und-der-oesterreichischen-bankenaufsicht/>

kredytobiorcy mogli zrozumieć konsekwencje wszelkich podjętych działań. Podobnie środki nie mogą w żaden sposób mieć negatywnego wpływu na zdolność kredytową kredytobiorcy.”⁸ FMA informuje również konsumentów, że bez względu na to, który środek działania związany ze spłacaniem kredytu wydaje się konsumentowi odpowiedni, pożyczkodawca musi poinformować go o wszystkich dostępnych rozwiązaniach bez pobierania opłat. FMA doradza konsumentom, których spłata kredytu w związku z COVID-19 została zagrożona, jak najszybsze skontaktowanie się z kredytodawcą w celu ustalenia optymalnych warunków spłaty.

FMA odsyła zainteresowanych kredytobiorców do portali Izby Pracy (*Arbeiterkammer*)⁹ oraz publicznego centrum doradztwa w sprawie zadłużeń (*staatlich anerkannte Schuldenberatungen in Österreich*), które udziela bezpłatnych porad¹⁰. Obie organizacje na swoich stronach oferują praktyczne i szczegółowe porady dotyczące odraczania płatności kredytów w związku z COVID-19. Konsumentom mają również możliwość skorzystania z indywidualnego doradztwa mailowo lub telefonicznie. Porady dla konsumentów pojawiły się na obu portalach nie później niż 5 dni od publikacji ustawy.

Komentarze dotyczące interpretacji nowych przepisów pojawiły się również na stronach austriackich kancelarii prawnych, oferujących wsparcie kredytobiorcom w kontakcie z kredytodawcami¹¹. Banki oferujące kredyty w Austrii podają na swoich stronach internetowych bardzo szczegółowe informacje, dotyczące ustawowo gwarantowanej możliwości odroczenia płatności o 3 miesiące, w przypadku konsumentów dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 oraz informują o możliwości indywidualnych porozumień, innych niż gwarantowane ustawą.

Źródła

1. Österreichische Finanzmarktaufsicht, *Aufrechterhaltung der Kreditversorgung von Unternehmen und Haushalten ist oberstes Ziel der Europäischen und der österreichischen Bankenaufsicht*, 25 März 2020, <https://www.fma.gv.at/aufrechterhaltung-der-kreditversorgung-von-unternehmen-und-haushalten-ist-oberstes-ziel-der-europaeischen-und-der-oesterreichischen-bankenaufsicht/>
2. Portal der Arbeiterkammern, <https://www.arbeiterkammer.at/zahlungsschwierigkeiten>
3. Portal Österreichische Finanzmarktaufsicht <https://www.fma.gv.at/ich-habe-jetzt-aufgrund-der-covid-19-krise-probleme-meine-kreditraten-zu-zahlen-was-soll-ich-tun-welche-loesung-koennte-ich-mit-meinem-kreditgeber-vereinbaren/>

⁸ <https://www.fma.gv.at/ich-habe-jetzt-aufgrund-der-covid-19-krise-probleme-meine-kreditraten-zu-zahlen-was-soll-ich-tun-welche-loesung-koennte-ich-mit-meinem-kreditgeber-vereinbaren/>

⁹ <https://www.arbeiterkammer.at/zahlungsschwierigkeiten>

¹⁰ <https://www.schuldenberatung.at/>

¹¹ https://at.schindhelm.com/content/rechtsanwalt/oesterreich/news_jusful/covid_19_unit/coronastundungen_bei_krediten_f%C3%BCr_verbraucher_und_kleinstunternehmer_e168092/mobile_ger.html

4. Portal Sozial Ministerium [https://www.sozialministerium.at/Informationen-zum-Coronavirus/Neuartiges-Coronavirus-\(2019-nCov\).html](https://www.sozialministerium.at/Informationen-zum-Coronavirus/Neuartiges-Coronavirus-(2019-nCov).html)
5. Ustawa 4. COVID-19-Gesetz z dnia 4 kwietnia 2020 r., [Bundesgesetzblatt I Nr. 24/2020](https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_24/BGBLA_2020_I_24.html)
https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_24/BGBLA_2020_I_24.html
6. Weiler M., *Corona: Weitere Covid-19 Gesetzespakete bringen zahlreiche rechtliche Neuerungen*, 6.04.2020, <https://www.deloittetax.at/2020/04/06/corona-weitere-covid-19-gesetzespakete-bringen-zahlreiche-rechtliche-neuerungen/#.XpgxW8gzaUk>

Załącznik:

Treść ustawy w oryginalnym brzmieniu - Art. 37 § 2 ustawy 4. COVID-19-Gesetz z dnia 4 kwietnia 2020 r. [Bundesgesetzblatt I Nr. 24/2020](https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2020_I_24/BGBLA_2020_I_24.html)

Artikel 37

Verschiebung der Fälligkeit von Zahlungen bei Kreditverträgen

§ 2. (1) Für Verbraucherkreditverträge, die vor dem 15. März 2020 abgeschlossen wurden, gilt, dass Ansprüche des Kreditgebers auf Rückzahlung, Zins- oder Tilgungsleistungen, die zwischen 1. April 2020 und 30. Juni 2020 fällig werden, mit Eintritt der Fälligkeit für die Dauer von drei Monaten gestundet werden, wenn der Verbraucher aufgrund der durch die Ausbreitung der COVID-19-Pandemie hervorgerufenen außergewöhnlichen Verhältnisse Einkommensausfälle hat, die dazu führen, dass ihm die Erbringung der geschuldeten Leistung nicht zumutbar ist. Nicht zumutbar ist dem Kreditnehmer die Erbringung der Leistung insbesondere dann, wenn sein angemessener Lebensunterhalt oder der angemessene Lebensunterhalt seiner Unterhaltsberechtigten gefährdet ist. Für die Dauer der Stundung befindet sich der Kreditnehmer mit der Zahlung dieser Leistungen nicht in Verzug; während dieser Zeit fallen daher keine Verzugszinsen an. Eine Frist, nach deren Ablauf für die gestundete Forderung bestellte Sicherheiten nicht mehr in Anspruch genommen werden können, wird durch die Stundung so verlängert, dass dem Kreditgeber für die Inanspruchnahme der Sicherheit nach der letzten Fälligkeit einer besicherten Forderung dieselbe Zeit zur Verfügung steht wie nach den Vereinbarungen, die vor der Stundung gegolten haben.

(2) Der Kreditnehmer hat das Recht, in dem in Abs. 1 genannten Zeitraum seine vertraglichen Zahlungen zu den ursprünglich vereinbarten Leistungsterminen weiter zu erbringen. Soweit der Kreditnehmer die Zahlungen vertragsgemäß weiter leistet, gilt die Stundung gemäß Abs. 1 als nicht erfolgt.

(3) Die Vertragsparteien können von den Regelungen des Abs. 1 abweichende Vereinbarungen treffen, insbesondere über mögliche Teilleistungen, Zins- und Tilgungsanpassungen oder Umschuldungen.

(4) Kündigungen des Kreditgebers wegen Zahlungsverzugs oder wesentlicher Verschlechterung der Vermögensverhältnisse des Verbrauchers sind im Fall des Abs. 1 bis zum Ablauf der Stundung ausgeschlossen. Davon darf nicht zu Lasten des Verbrauchers abgewichen werden.

(5) Der Kreditgeber soll dem Verbraucher ein Gespräch über die Möglichkeit einer einvernehmlichen Regelung und über mögliche Unterstützungsmaßnahmen anbieten. Für dieses können auch Fernkommunikationsmittel genutzt werden.

(6) Kommt eine einvernehmliche Regelung für den Zeitraum nach dem 30. Juni 2020 nicht zustande, so verlängert sich die Vertragslaufzeit um drei Monate. Die jeweilige Fälligkeit der vertraglichen Leistungen wird um diese Frist hinausgeschoben. Der Kreditgeber hat dem Verbraucher eine Ausfertigung des Vertrags zur Verfügung zu stellen, in der die vereinbarten Vertragsänderungen oder die sich aus dem ersten Satz sowie aus Abs. 1 erster Satz ergebenden Vertragsänderungen berücksichtigt sind.

(7) Die vorstehenden Absätze gelten auch für Kleinunternehmen im Sinn von Art. 2 Abs. 3 des Anhangs der Empfehlung 2003/361/EG der Kommission vom 6. Mai 2003 betreffend die Definition der Kleinunternehmen sowie der kleinen und mittleren Unternehmen, ABl. L 124 vom 20.5.2003, S. 36, als Kreditnehmer, sofern der Kreditvertrag vor dem 15. März 2020 geschlossen wurde und das Unternehmen infolge von Umständen, die auf die COVID-19-Pandemie zurückzuführen sind, die Leistungen nicht erbringen kann oder dem Unternehmen die Erbringung der Leistungen ohne Gefährdung der wirtschaftlichen Grundlagen seines Erwerbsbetriebs nicht möglich wäre.